

Täysistunto

Keskiviikko 11.11.2020 klo 14.00—20.56

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 19/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 19/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Mennään yleiskeskusteluun. Verojaoston puheenjohtaja, edustaja Viitanen.

Keskustelu

18.26 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Niin, arvoisa puhemies, kyseessä on siis alkoholiveron korotus, ja kun noista summista puhuimme äsken, niin tällä on sitten tarkoitus valtion kassaan kerätä lisää verotuottoja noin 50 miljoonan euron edestä per vuosi.

Ja joskus totesin tätä mietintöämme valtiovarainvaliokunnassa esitellessäni, että tämä on sinänsä hyvin tuttu aihe tällekin eduskunnalle, sillä muistaisin, että täällä meidän mietinnössämme on kirjattu se periaate, että näin on sattunut käymään vuodesta 2004, kun tuli veronalennus alkoholiin. Sen jälkeen seitsemän kertaa on kuitenkin nostettu lievästi ja maltillisesti alkoholiveroa, niin että sinänsä tämä kaava ei ole meille vieras vaan varsin tuttu vuosittain, ja se tietenkin johtuu taas siitä, mikä täällä mietinnössäkkin mainitaan, että tällä on fiskaalista merkitystä — viitaten äskeiseen keskusteluun, me tarvitsemme veroeuroja — ja toinen on sitten se, minkä valiokuntakin toteaa, että pidämme hyvänä sitä, että nimenomaisesti tällä on myös tietynlaisia terveystaloudellisia vaikutuksia, ja siksi muun muassa pidämme tätä perusteltuna ja esitämme hyväksyttäväksi muuttamattomana.

Tässä on idea se, että kaikkia suurin piirtein samalla tavalla kohdellaan. Pienet poikkeukset löytyvät sieltä viinien ja erittäin mietojen alkoholijuomien osalta, eli niiden verotusta korotetaan aivan hieman enemmän kuin muiden, ja se johtuu taas siitä, että me tarvitsemme tiettyä tasaavaa vaikutusta tässä kokonaissysteemissämme. Tällä hetkellä viinin verotus on huomattavasti matalampi, ja sen takia tätä veroeroa kavennetaan hieman. Ja sitten näitten erittäin mietojen alkoholijuomien osalta on taas se aika hassu epäkohta olemassa, että niitä nyt sitten tämän systeemin mukaan tällä hetkellä verotetaan hieman matalammin kuin sitten vaikka alkoholittomia mehuja ja virvoitusjuomia, ja se taas johtuu siitä eroista alkoholiverotuksen ja virvoitusjuomaverotuksen välillä. Ja tätä veroeroa tai tietynlaista epäkohtaa tässä niin ikään korjataan, mutta valiokunta kyllä toteaa täällä mietinnössään myös sen, että se ei tule tällä vielä selväksi. Niinpä me kehoitamme myös siihen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2020 vp

että tätä kokonaisuutta, sitä, miten tämä muodostuu, on arvioitava jatkossakin, ja tähän siten oikein kirjauksen pistimme.

Tässä mietinnössämme aika paljon sitten luetellaan tätä olemassa olevaa tasoa ja sen muutoksia, ja nämä siinä kaiken kaikkiaan toteamme ja hieman perustelemme tosiaan viinien ja erittäin mietojen alkoholijuomien verotuksen tilannetta.

18.29 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Minäkin tahdon sanoa muutaman sanan tähän verokeskusteluun.

Koronakriisi painaa ravintola-alaa, ja mielestäni nyt ei ole veronkorotusten paikka. Itse asiassa minä olen sitä mieltä, että alkoholiverotaso on jo nyt liian korkea. Alan yritykset maksavat alkoholiveroa enemmän kuin liikevaihtonsa verran, esimerkiksi Alko vuonna 19. Veronkorotuksella riskeerataan vuoden 20 hyvä kehitys alkoholiverotuotoissa. Juomien vähittäismyynti on korona-aikana kasvanut, mikä on lisännyt yksistään Alkon tammi–heinäkuussa valtiolle tulouttamia valmistevero- ja arvonnäisäverotuottoja jo noin 50 miljoonalla eurolla verrattuna viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon.

Kotimainen alkoholiala kamppailee jatkuvasti yksityisen maahantuonnin kanssa, ja epäreilui kilpailuasetelma syö suomalaisten yritysten tulosta sekä alkoholista valtiolle saatavaa verotuloa. Matkustajatuonti nimenomaan Virossa ja Latviasta aiheuttaa suurimmat taloudelliset menetykset Suomelle. Vuonna 19 alkoholijuomien myyntituloja menetettiin pelkästään Viroon 309 miljoonaa euroa ja verotuottoja 76 miljoonaa euroa. Veronkorotuksista aiheutuva hinnannousu tarkoittaa myös ravintola-anniskelun suhteellisen kilpailukyvyn heikkenemistä kotona tapahtuvaan alkoholinkäyttöön verrattuna. Tämä heikentää ravintoloiden poikkeustilasta toipumisen edellytyksiä sekä ravintola-alan työllisyyttä.

Arvoisa puhemies! Verotulojen lisäys voidaan saavuttaa myös ilman veronkorotusta, kunhan matkustajatuontia saadaan vähennettyä. Se taas vähenee parhaiten pienentämällä hintaeroa Suomen ja lähialueiden välillä, ei korottamalla veroja Suomessa. Kuten jo mainitsin, mutta mainitsen uudestaan, esimerkiksi myynti Alkossa on jo vuoden 20 ensimmäisellä puoliskolla tuottanut veronkorotuksella haetut 50 miljoonaa euroa enemmän valmisteveroa ja arvonnäisäveroa viime vuoteen verrattuna, ja kehitys on jatkumassa samansuuntaisena loppuvuoden ajan. Jokainen meistä tietää, että kun korona helpottaa, tuontiralli Virossa ja Latviasta alkaa jälleen kerran uudestaan johtuen juuri siitä, että Viron alkoholivero on noin kolmannes Suomen verotasosta, Latvian 20–35 prosenttia riippuen juomaryhmästä.

Tahdon myös mainita, että alkoholiala on merkittävä työllistäjä, joka tarjoaa suoraan työtä noin kolmelle tuhannelle hengelle mutta epäsuorasti kymmenilletuhansille niin anniskelun ja vähittäismyyntin piirissä kuin kotimaisen juomateollisuuden kautta maataloudessakin. Monien muiden tavoin alkoholialan yritykset ovat koronan vuoksi joutuneet lomauttamaan ja irtisanomaan henkilöstöään.

Tahtoisin kysyä hallitukselta, ja kysyn varmaan useampaan otteeseen, oletteko valmiita siirtämään tätä kohtuutonta veronkorotusta esimerkiksi vuodelle tai luopumaan siitä kokonaan. Aikalisä tai luopuminen veronkorotuksesta auttaisi pelastamaan sekä alkoholisektorin että anniskelun työpaikkoja ja vakauttamaan yritystoimintaa. — Kiitos.

18.31 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kokoomus on tehnyt valtiovarainvaliokunnassa vastalauseen tähän esitykseen, ja käyn nyt muutaman huomion tästä meidän vastalauseestamme läpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2020 vp

Täällä verojaoston puheenjohtaja kuvasi hyvin tämän esityksen ja nyt mietinnön sisäl-
lön — en mene siihen sen enempää. Tämä on hallitukselta ollut harjoitus, jolla nimen-
omaan on haettu tätä fiskaalista vaikutusta, ja se on totta kai sitten oma kysymyksensä,
mistä veroja täytyy kerätä. Kuitenkin näitä esityksiä käsitellään aina totta kai ajassa siten,
että täytyy arvioida sitä tilannetta, mikä Suomessa tällä hetkellä on, ja me tiedämme sen,
että matkailu- ja ravintola-ala on kohdannut erittäin vakavat vaikutukset nyt koronakriisin
vuoksi ja alalta on jäänyt paljon väkeä työttömäksi. Monen yrityksen tilanne on erittäin
kriittinen. Ja nyt tässä tilanteessa päädyimme siihen, että on täysin perusteltua pidättäytyä
tästä alkoholiveron korottamisesta, vaikkakin tämän esityksen vaikutukset ovat kohtalai-
sen maltillisia, mutta joka tapauksessa kaikki ylimääräinen on tietysti aina ylimääräistä, ja
tässä kohtaa on perusteltua, että veronkorotuksesta tultaisiin pidättäytymään.

Toinen huomio, mikä tähän esitykseen liittyy, on se, että kyllähän veronkorotus edel-
leen lisää alan kustannuksia ja korottaa tämän ravintola-anniskelun verokiilaa, kun muis-
tetaan vielä se, että ravintola-anniskelu tarkoittaa siis kokonaiskulutuksesta vain 10:tä pro-
senttia, sen se siis on ravintola-anniskelussa tällä hetkellä. Se on hälyttävän vähän, kun kui-
tenkin sekä matkustajatuonnin vaikutus että se, että ihmiset nauttivat alkoholia aika lailla
sitten kotona, johtaa siihen, että vastaavasti myöskään se alan työllisyys ei kehity. Sen si-
jaan, että nyt vain yksisilmäisesti tässä salissa hallitus tuo näitä esityksiä, millä veroja ko-
rotetaan aina kerta toisensa jälkeen, pitäisi yhdessä ihan aidosti pohtia sitä, miten ensinnä-
kin alkoholiverotus kannustaisi ja tukisi sitä, että se kulutus siirtyisi asteittain enemmän
sinne ravintoloihin, jolloin se nimenomaan sitten tapahtuisi siellä valvotuissa oloissa, se tu-
kisi tämän mara-alan työllisyyden kehitystä, ja taas vastaavasti meidän pitää myös erik-
seen pohtia sitä, miten nämä meidän verotasot ja tämä meidän nykyinen alkoholiverotus
suhtautuvat tähän matkustajatuontiin, joka tällä hetkellä on totta kai pysähdyksissä, mutta
me tiedämme sen, että siellä on kuitenkin... Viro perui näitä aikaisemmin tekemiään alko-
holiveron korotuksia. Siellähän oli aika isot ohjelmat, miten tätä veroa pitäisi korottaa,
mutta siellä hallitus päätti näitä sitten perua, ja meidän täytyy myös ottaa tämä huomioon,
koska muuten [Puhemies koputtaa] riskinä on se, että matkustajatuonti lisääntyy ja verotu-
loja karkaa edelleen Suomesta.

18.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Jos olen ymmärtänyt oikein tämän pienen
korotuksen merkityksen, ja edustaja Viitanen omasta mielestäni sen esittelypuheenvuoros-
saan totesi, niin yksinkertaisesti tämän keskeisin tavoite on fiskaalinen. Tällä halutaan saa-
da budjettiin noin 50 miljoonaa euroa lisää. Me tarvitsemme niitä verotuloja. Se ei muuten
ole yksisilmäistä politiikkaa, vaan me joudumme katsomaan tätä veropohjaa hyvin laveas-
ti ja laajasti, joudutaan eri puolilta katsomaan.

Tässä on yhtenä perusteena käytetty myöskin sitä, että tällä on kansanterveydellisiä vai-
kutuksia positiiviseen suuntaan. Minä en tunne niitä laskelmaperusteita, mutta ilmeisesti
sillä on alkoholin kulutukseen jonkinlainen vaikutus, jolloin voidaan sanoa, että sitä kautta
sillä on kansanterveydellistä vaikutusta. Mikä sen merkitys sitten laajassa mitassa on, sitä
ei tässä sanota.

Arvoisa puhemies! Minä näen tässä veronkorotuksessa kylläkin yhden ongelman, ja se
on tämä veron luonne. Tämä on aidosti luonteeltaan regressiivinen vero. Se kohdistuu suh-
teessa pienituloisempaan ihmiseen vahvemmin kuin suurituloiseen ihmiseen, ja tämä re-
gressiivinen luonne tämäntyyppisellä alkoholiverolla tietysti on olemassa. Onneksi tätä ta-
sapainottaa se, että tämä on suhteellisen pieni korotus, jos ymmärrän oikein, pikkuisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2020 vp

päälle puoli prosenttia, 0,7 taitaa olla se tarkka luku, mikä tämä korotus tulee olemaan keskimäärin eri alkoholituotteisiin nähden, eli siinä suhteessa se ei ole suuri rankaisu pienituloisimmille ihmisille, mutta ehdottomasti sillä on regressiivinen luonne, ja tätä täytyy siten pystyä kompensoimaan muissa muodoissa jatkossa.

18.36 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Marttinen piti tyhjentävän puheenvuoron. Siinä mielessä yritän olla toistamatta hänen hyviä pointtejaan. Tässä juuri se, mitä itsekin haluan nostaa, on edelleen se, että kun on koronakriisi ja se on osunut erittäin voimakkaasti elinkeinoelämään ja niistä toimialoista suurimpia menetyksiä on juuri matkailu- ja ravintola-alalla, niin on kysymys siitä, milloin on oikea hetki toimia ja miten vain. Ravintola-alalla liikevaihdon taso on heikentynyt pahimmillaan keskimäärin neljäsosaan kriisiä edeltävästä tasosta. Mistä tässä on jälleen kerran sitten kysymys pohjimmiltaan, ne ovat ihmisten työpaikat, ovat yrittäjät ja heidän pärjäämisensä. Se on se, mikä tässä on aina pohjalla, ja minun mielestäni verojen korottaminen ei ole siinä kyllä ratkaisu. Pieni korotuskin on korotus.

Se tiedetään, että anniskelu muodostaa toimialalla eli ravintola-alalla liiketoiminnasta merkittävän osan. Se kuvaa sitä, että sillä on merkittävä vaikutus ravintola-alaan, ja sillä on merkittävä vaikutus mielestäni myös ihmisten sosiaaliseen elämään ja hyvinvointiin, että he saavat eurooppalaisittain mennä anniskeluravintolaan ottamaan muutaman oluen ja siitä ei ihan älyttömästi ihmistä veroteta.

Joka tapauksessa tässä yleisesti välillä tulee ajatus, että onko kysymys pelkästään veronkorotuksista vai onko tässä kysymys vain puhtaasti hallituksen negatiivisesta suhtautumisesta ja epäilyksestä ihmisen kykyyn itse päättää, miten toimii alkoholin kanssa. Puhutaan sitten ravintoloiden ulosmyyntioikeudesta tai pienpanimoiden ulosmyyntioikeudesta, aina tuntuu siltä, että tämä hallitus on se, joka sanoo, että se tietää paremmin kuin ihmiset itse, ja se on minusta valitettava kehitys, koska en millään näe, että se on se tapa, millä ihmiskuntakaan kehittyy, jos aina ylempi taho kertoo, miten ihminen saa toimia.

18.38 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ehdotettu alkoholiveron korotus on maltillinen: vaikutus vähittäiskauppahintoihin on noin 2 prosenttia. Ja kuten täällä on sanottu, niin valtion tulojen kartuttaminen on tässä se päätarkoitus.

Lisäksi tavoitteena on kyllä alkoholin kulutuksen vähentäminen ja alkoholin käyttöön liittyvien haittojen vähentäminen. Aiemmat vastaavat veronkorotukset osoittavat tämän-suuntaisen korotuksen vähentäneen käyttöä. Tätä puolustaessaan täytyy kertoa, että seuraan raittiusliikkeessä toimineen isoisän jalanjäljissä. Toki kyllä aion huomenna puolustaa pienpanimoita ja heidän ulosmyyntioikeuttaan vahvasti.

Veroja on hyvä korottaa vain maltillisesti, jotta hinnannousu ei lisää laillista matkustajatuontia tai laitonta alkoholin välittämistä. Tästä tosiaan Virossa veronkorotusten vaikutukset huomattiin nopeasti. Maltilliset korotukset linjattiin jo hallitusohjelmassa tähän 50 miljoonan euron tasoon.

Edustaja Viitanen jo esittelikin hyvin, kuinka korotuksella pyritään lieventämään sitä epäkohtaa, että esimerkiksi alkoholittoman oluen, tuoremehun tai muun virvoitusjuoman valmistevero on korkeampi kuin sellaisen miedon oluen, jonka alkoholipitoisuus juuri ylittää tämän rajan.

Ja vielä pienpanimoiden osalta: pienpanimoiden tuottaman oluen verorasitus kasvaisi vähemmän kuin yleisen olutverokannan mukaisesti verotetun oluen, jolloin euromääräi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2020 vp

nen veroero pienpanimoissa tuotetun oluen ja yleisellä verokannalla myydyin oluen välillä kasvaisi.

18.40 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Kyllä tässä aika maltillisessa veronkorotuksessa, niin kuin edustaja Marttinenkin totesi, on pitkälti kysymys fiskaalisesta vaikutuksesta. Toisaalta tässä alkoholiverossa ja ylipäättään päihteisiin liittyvissä veroissa täytyy punnita ehkäpä kolmea kokonaisuutta: verotuloja, elinkeinoelämää ja terveyttä. Varsinkin selkeillä veromuutoksilla on alkoholin osalta myös terveydellisiä vaikutuksia. Toisaalta niillä on myös sitten verovaikutuksia, ja myös matkustajatuonnilla on normaalioloissa merkittävä vaikutus. Tässä ollaan vuosien mittaan oltu aika haastavassa toimintaympäristössä, kun kokonaiskulutus on kuitenkin kansanterveyden näkökulmasta erittäin olennainen asia, mitä pitää huomioida.

Puhemies! Olkoonkin tämä aika maltillinen korotus ja senttiä per litra -vaikutuksiltaan aika pieni, niin olen taipuvainen kyllä tässä yhtymään kokoomuksen huoliin liittyen ravintola-alaan siinä mielessä, että meidän täytyisi kyllä miettiä, miten sitä alaa voidaan tukea. Itse lähdän siitä, että mitä enemmän me saamme vähennettyä alkoholin kulutusta kotona ja lisättyä sitä valvotuissa olosuhteissa ravintoloissa, sen parempi. Tämän takia itse olen aika lailla taipuvainen siihen, että kun tätä alkoholiverotusta laajemmin pohdittaisiin, niin pohdittaisiin niin, että alkoholia per senttilitra olisi ohjaava vaikutus ja mitä miedommista alkoholituotteista on kysymys, sen matalampi verotus olisi, ja kun puhutaan kovista viinoista, niiden verotus olisi huomattavasti korkeampi. Sillä olisi myös kansanterveydellinen ohjaava vaikutus. Tässä tietysti tullaan taas puntaroimaan sitten sitä matkustajatuontia, joten tämä harjoitus ei täysin helppo ole.

Täytyy myös sanoa, että kun nyt viinien ehkä tähän mennessä hieman edullisempaa verotusta kiristetään ja kun vastaava kiristys ei ole niin kova muun muassa tuolla panimopuolella, niin se on tietysti suomalaista panimoteollisuutta ajatellen ainakin siinä mielessä oikeudenmukaisempi näkymä, että nyt kun nuo tuontiviinit kallistuvat — kun meillä ei valitettavasti Suomessa ehkä marjaviinejä lukuun ottamatta ole varsinaista viiniteollisuutta — niin se on ihan oikeansuuntaista.

Vielä ehkä lopuksi liittyen tähän alkoholiverotukseen: tuo korjaus, joka tässä nyt tehdään liittyen näihin alkoholittomiin versus vähän, erittäin vähän, alkoholia sisältäviin tuotteisiin, on minusta oikeudenmukainen veronkorotus ja korjaus. Vaikka sinne puutteita jää, niin kuin tuossa mietinnössä todetaan, niin tämä pieni, noin 50 miljoonan euron veronkorotus tässä tilanteessa on kyllä aika lailla maltillinen ja myös ihan kohtuullinenkin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 145/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.